

รูปแบบการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายพัฒนา
ตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร
The Communication Patterns for participatory in Policy
Formulation of the Napho Sub-district Development,
Kusuman District, SakonNakon Province

บุญส่ง ทิ้งชั่ว¹ วิทยาธร ท่อแก้ว² และกานต์ บุญศิริ³

Boonsong Thingchua¹, Wittayatorn Tokeaw² and Karn Boonsiri³

Received : April 29, 2021; Revised : May 28, 2021; Accepted : May 30, 2021

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายพัฒนาตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร เกี่ยวกับ 1) กระบวนการสื่อสาร 2) รูปแบบการสื่อสาร และ 3) แนวทางพัฒนาการสื่อสาร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจงจากผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการสื่อสารโดยตรงไม่น้อยกว่า 4 ปี รวมจำนวน 15 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุป

¹นักศึกษาลัทธิสุตฺรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (นวัตกรรมการสื่อสารทางการเมืองและการปกครอง) สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; Student in Master of Communication Arts (Communication Innovation for Political and Local Administration), Faculty of Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand; e-mail : boonsong1227@gmail.com

²คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; Student in Master of Communication Arts (Communication Innovation for Political and Local Administration), Faculty of Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand.

³คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; Student in Master of Communication Arts (Communication Innovation for Political and Local Administration), Faculty of Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand.

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายพัฒนาตำบลนาโพธิ์ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ (1) ผู้ส่งสารเป็นผู้มีหน้าที่ร่วมในการปฏิบัติงานโดยตรง ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ฝ่ายประชาสัมพันธ์องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้านในตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล แกนนำอาสาสมัครสาธารณสุข ผู้นำกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ผู้นำองค์กรทางการศึกษา ผู้นำศาสนา และประชาชน (2) สาร มีประเด็นหลัก ได้แก่ ความร่วมมือของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล นโยบายและแนวทางการพัฒนาตำบล ผลที่จะได้รับจากนโยบายและแนวทางการพัฒนาตำบล (3) ช่องทางการสื่อสารมีการใช้ช่องทางแบบผสมผสาน ได้แก่ หอกระจายเสียง เพชบุรี โทรศัพท์ แอปพลิเคชันไลน์ การประชุมกลุ่ม (4) ผู้รับสารเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการพัฒนาตำบล ได้แก่ ประชาชนในตำบล อาสาสมัครสาธารณสุข บุคลากรในสถานศึกษา บุคลากรในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล สมาชิกกลุ่มอาชีพต่าง ๆ 2) รูปแบบการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วม มี 3 รูปแบบผสมผสานกัน ได้แก่ (1) การร่วมรับฟังความคิดเห็นผ่านสื่อบุคคลที่เป็นผู้นำทางความคิด (2) การร่วมประชุมประชาคมตำบล (3) การร่วมรับข้อมูลเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ 3) แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายพัฒนาตำบล มี 4 แนวทาง คือ (1) ด้านผู้รับสารและผู้ส่งสารต้องพัฒนาทักษะการสื่อสารให้อธิบาย ชี้แจง และโน้มน้าวให้เกิดการคล้อยตาม (2) ด้านข้อมูลข่าวสารต้องคัดเลือกข้อมูลข่าวสารที่สำคัญและจำเป็นในการนำเสนอนโยบายการพัฒนา (3) ด้านช่องทางการสื่อสารต้องมีความหลากหลายสอดคล้องกับพฤติกรรมและเครื่องมือของผู้รับสาร (4) ด้านสภาพแวดล้อมในการสื่อสารการประชุมประชาคมต้องจัดสถานที่ เครื่องมือ และอุปกรณ์ให้เหมาะสมสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

คำสำคัญ (Keywords) : การสื่อสาร, การมีส่วนร่วม, การกำหนดนโยบาย, จังหวัดสกลนคร

Abstract

The objectives of this research were to study communication for promoting participation in setting policies to develop Na Pho Sub-district, Kusuman District, Sakon Nakhon Province, in terms of 1) the communication process; 2) communication patterns; and 3) approaches to developing better communication. This was a qualitative research based on in-depth interviews. The 15 key informants were chosen by purposive sampling from among people who were directly involved with communicating for participation in setting policies to develop Na Pho Sub-district for

at least 4 years. The research tool was a semi-structured interview form. Data were analyzed deductively.

The results showed that 1) the image-building process was made up of 4 parts (1) the message senders were people directly involved in the work of creating public participation in development plans, i.e. the chairman of the sub-district administrative organization (SAO), the vice chairmen of the SAO, SAO public relations workers, village headmen of all the villages in the sub-district, members of the sub-district council, community leaders, village public health volunteers, guild leaders, educational institution administrators, religious leaders and citizens. (2) The messages were mainly about everyone's cooperation in forming development plans, policies and possibilities for developing the sub-district, and expected benefits. (3) the communication channels were mixed media including the public address system, Facebook and Line applications, telephones, and meetings. (4) The message receivers were stakeholders including all the residents of the sub-district, public health volunteers, personnel of educational institutions, personnel of the sub-district health promotion hospital, and members of the guilds. 2) Three composite patterns of communication were identified: (1) personal media, in the form of ideological leaders, who listened to and screened people's opinions; (2) public hearings; and (3) information was gathered and spread through online social media. 3) Four approaches were recommended to develop better communications: (1) both message receivers and message senders have to develop their skills of explaining, giving reasons and persuading; (2) messages that are communicated should be composed of selected information that is relevant and necessary; (3) there should be diverse communication channels that are compatible with the behaviors and technology of the message receivers; and (4) public hearings should be held at appropriate locations with a suitable atmosphere and the necessary tools and equipment for people to exchange ideas.

Keywords : Communication, Participation, Policy Formulation, Sakon Nakhon Province

บทนำ (Introduction)

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นระบุว่าการพัฒนาชุมชนเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งเป็นภารกิจหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยวางรากฐานให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืน คือการปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองให้มีความสัมพันธ์กันอย่างเกื้อกูล ยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ลดปัญหาความยากจน โดยยุทธศาสตร์ย่อย 4 ประการ คือ ประการแรก สร้างความเข้มแข็งในชุมชน ให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ระดมพลังแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ประการที่สอง การแก้ปัญหาความยากจนในชนบทและเมือง ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม เน้นที่คนจนให้สามารถสร้างตัวและพึ่งตนเองได้มากขึ้น เข้าถึงบริการของรัฐทางด้านการศึกษาและสาธารณสุขอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ประการที่สาม การพัฒนาความเชื่อมโยงชนบทและเมืองอย่างเกื้อกูล โดยสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจในระดับฐานราก พัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพให้พร้อมรองรับการปรับตัวสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ ประการที่สี่ การจัดพื้นที่อย่างบูรณาการ เตรียมความพร้อมของกลไกและองค์กรโดยจัดการพื้นที่ให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ยึดพื้นที่ภารกิจและการมีส่วนร่วม เพื่อให้จัดการดำเนินการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 52-58)

นับตั้งแต่มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลในปี พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา องค์การบริหารส่วนตำบลก็มีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดและรู้ถึงปัญหาความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อยู่พื้นที่ชนบท แต่จากการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในระยะเวลาที่ผ่านมาการกำหนดนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นยังคงมาจากนโยบายภาครัฐหรือนโยบายจากส่วนกลาง ขาดการทำประชาคมที่ดีควรจะทำให้บ่อยที่สุดเพื่อให้ได้ข้อมูลการพัฒนาที่เร่งด่วนอันดับแรก ทั้งยังมิได้ให้ความสำคัญในการศึกษาถึงสภาพปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เป็นเหตุให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านการสื่อสารอีกประการ จากบริการของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ให้บริการล่าช้า ขาดความถูกต้องของเนื้อหา เนื่องจากไม่มีเวทีการมีส่วนร่วมสะท้อนผลการดำเนินงานของหน่วยงาน (สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 50)

การสื่อสารหรือการสื่อความหมายเป็นการกระทำร่วมกันในบางสิ่งบางอย่าง นั่นคือ การถ่ายทอดหรือการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ ความคิดของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปหรือมากกว่านั้น การสื่อสารจึงเป็นปฏิกิริยาสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อสื่อความหมาย ดังนั้นปัญหาการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาพื้นที่ตำบลนาโพธิ์ คือการขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนขาดอิทธิพลต่อการตัดสินใจในนโยบายต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ดังปรากฏมาหลายปีที่ประชาชนมีส่วนร่วมแค่การเลือกตั้งเท่านั้น หลังจากนั้นการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ก็มีเพียงตัวแทนสมาชิกและผู้บริหารเท่านั้น ทั้งที่การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการเมืองที่ควรใกล้ชิดยึดโยงกับชาวบ้านรากหญ้ามากที่สุด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงรูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นตนเองจนสามารถกลายเป็นการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง (Self - Reliance Community Development) ดังพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนของการกระจายอำนาจ พ.ศ.2542 ที่มุ่งให้หน่วยงานของรัฐพยายามปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องพระราชบัญญัติดังกล่าว มีหน้าที่ทำให้ประชาชนในชุมชนมีความตื่นตัวในการที่จะมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนของตนเองมากขึ้น การกระจายอำนาจลงสู่ชุมชนทำให้การพัฒนาชุมชนขึ้นอยู่กับประชาชนในท้องถิ่นทั้งสิ้นและผู้ที่ทำหน้าที่สนับสนุน ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและโครงการวิชาการก็คือเจ้าหน้าที่ภาครัฐในชุมชนนั่นเอง

ดัง ทองศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ ได้กล่าวถึงบทบาทของเจ้าหน้าที่ภาครัฐว่าต้องกระตุ้น ให้ประชาชนได้รู้ ได้เข้าใจ ถึงแนวคิด หลักการ วิเคราะห์ ปัญหาของชุมชน และให้ประชาชนตระหนักกว่าเป็นปัญหา ร่วมกันของทุกคนในชุมชน มิใช่ของคนใดคนหนึ่ง (ทองศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ และคนอื่น ๆ. 2534: 18) ตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร มีหมู่บ้านในเขตการปกครอง 12 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากร 8,197 คน แยกเป็นชาย 4,078 คน และหญิง 4,119 คน ประชากรร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (องค์การบริหารส่วนตำบลนาโพธิ์. 2562) การศึกษาในครั้งนี้องค์การบริหารส่วนตำบลนาโพธิ์ต้องการทราบถึงการสื่อสารการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายพัฒนาชุมชนและปัจจัยต่าง ๆ อันจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมที่สมบูรณ์และอิสระที่สุด ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาแก้ท้องถิ่น ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้จะได้นำเสนอต่อที่ประชุมระดับผู้นำท้องถิ่นในตำบล ให้เกิดเวทีเสวนากำหนดอนาคตชุมชนด้วยตนเองขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายพัฒนาตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

2. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายพัฒนาตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายพัฒนาตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง การสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายพัฒนาตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน โดยวิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย แบบการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลหลัก เครื่องมือการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดมีดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Information) แบบเจาะจงจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในพื้นที่ตำบลนาโพธิ์ ไม่น้อยกว่า 4 ปี ได้แก่ 1) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน 2) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน 3) หัวหน้าส่วนในองค์การบริหารส่วนตำบล 4 คน 4) เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการสื่อสาร 3 คน 5) ผู้ใหญ่บ้าน 4 คน 6) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล 1 คน 7) ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รวมจำนวน 15 คน โดยการใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจะมีเครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน โดยมีข้อคำถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาจำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนา จำนวน 10 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ ดังนี้

ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ คือ การสัมภาษณ์โดยการติดต่อนัดหมายวันล่วงหน้า เมื่อเริ่มการสัมภาษณ์จึงใช้ประเด็นคำถามที่เตรียมไว้ล่วงหน้า เป็นแนวทางการสัมภาษณ์และเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามได้อย่างอิสระโดยไม่มีการชี้นำคำตอบจากผู้สัมภาษณ์เป็นลักษณะของการสนทนาเพื่อให้ได้ข้อมูลให้มากที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาอย่างเป็นระบบตามประเด็นเนื้อหาที่ศึกษาโดยผู้วิจัยจะแปลภาษาเป็นข้อมูลแบ่งแยกเป็นกลุ่มตามเนื้อหา และประเด็นหลักคัดสรรข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปจากนั้นนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลและแสดงข้อมูลในรูปของการบรรยายสร้างข้อสรุป

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. กระบวนการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ตามองค์ประกอบการสื่อสาร คือ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ดังนี้

1.1 ผู้ส่งสาร

ผู้ส่งสารที่ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่มนั้นเป็นผู้มีความสามารถทางการสื่อสาร กล่าวคือ ความสามารถในการแสดงบทบาททางสังคม ทุกคนได้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการรับเรื่องราวร้องทุกข์และเป็นตัวกลางในการประสานให้เกิดการแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชน สำหรับความสามารถทางสาร ประกอบด้วย ความสามารถทางวัจนภาษา ต่างก็มีการนำเสนอเนื้อหาที่ชัดเจน เป็นภาษาที่เข้าใจง่าย ด้านความสามารถทางอวัจนภาษา มีการใช้อารมณ์ ภาษา วัตุภาษา และปริิภาษาผ่านการปราศรัยและใช้เสียงตามสาย และความสามารถทางความสัมพันธ์ มีการนำเสนอเนื้อหาสารที่มีความสอดคล้องกับผู้รับสาร มีการยกตัวอย่างประกอบ และเนื้อหาสารมีความเป็นปัจจุบันกำลังอยู่ในความสนใจ นอกจากนั้นยังมีความสามารถในการนำเสนอตัวตนด้วยรูปแบบทางสื่อโซเชียล

1.2 สาร

สรุปได้ 4 ประเด็น ดังนี้

1) ความร่วมมือของประชาชน ผู้ส่งสารได้ทำการเผยแพร่ความรู้ ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนจากการปรึกษาหารือกับสาธารณชนจะช่วยสร้างความกระจ่าง ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง แม้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะต้องใช้เวลาและมี

ค่าใช้จ่ายมากกว่าการตัดสินใจฝ่ายเดียว แต่การตัดสินใจฝ่ายเดียวที่ไม่คำนึงถึงความต้องการแท้จริงของประชาชนนั้น อาจนำมาซึ่งการโต้แย้งคัดค้านหรือการฟ้องร้องกันได้ การสร้างฉันทามติ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะสร้างข้อตกลงและข้อผูกพันอย่างมั่นคงในระยะยาวระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างกันได้ การนำไปปฏิบัติง่ายขึ้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ประชาชนมีความรู้สึกของการเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่กัน เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จะสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและเกิดความชอบธรรมโดยเฉพาะเมื่อต้องมีการตัดสินใจในเรื่องที่มีการโต้แย้งกัน การคาดการณ์ความต้องการของสาธารณชน เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้มาทำงานร่วมกับสาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วม พวกเขาจะได้รับรู้ถึงความต้องการ และมุมมองของสาธารณชนต่อการทำงานขององค์กร การพัฒนาภาคประชาสังคม ประโยชน์อย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ ทำให้ประชาชนมีความรู้ทั้งในส่วนของเนื้อหา นโยบาย และกระบวนการตัดสินใจของ อบต. ทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

2) นโยบายและแนวทางพัฒนาตำบล จำนวน 8 นโยบาย ดังนี้

2.1) นโยบายและแนวทางพัฒนาตำบลเร่งด่วนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็ง

2.2) นโยบายและแนวทางพัฒนาตำบลด้านการบริหารจัดการ

2.3) นโยบายและแนวทางพัฒนาตำบลด้านเศรษฐกิจ

2.4) นโยบายและแนวทางพัฒนาตำบลด้านการสร้างรายได้

2.5) นโยบายและแนวทางพัฒนาตำบลด้านการเสริมสร้างสังคม ชุมชนเข้มแข็ง

2.6) นโยบายและแนวทางพัฒนาตำบลด้านการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง

2.7) นโยบายและแนวทางพัฒนาตำบลด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.8) นโยบายอื่น ๆ

3) ผลที่ได้รับจากนโยบายและแนวทางการพัฒนาตำบล ผู้ส่งสารได้ส่งสารให้ผู้สารรับทราบถึงผลดีและผลเสียต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการพัฒนาตำบลตามแนวทางการมีส่วนร่วม แต่ละด้าน ดังนี้

3.1) ด้านนโยบายและแนวทางพัฒนาตำบลเร่งด่วนเพื่อพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็ง

3.2) ด้านนโยบายและแนวทางพัฒนาตำบลในการบริหารจัดการ

3.3) ด้านนโยบายและแนวทางพัฒนาตำบลด้านเศรษฐกิจ

3.4) ด้านนโยบายและแนวทางพัฒนาตำบลด้านการสร้างรายได้

3.5) ด้านนโยบายและแนวทางพัฒนาตำบลด้านการเสริมสร้างสังคม ชุมชนเข้มแข็ง

3.6) ด้านนโยบายและแนวทางพัฒนาตำบลด้านการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง

3.7) ด้านนโยบายและแนวทางพัฒนาตำบลด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

3.8) ด้านนโยบายอื่น ๆ

1.3 ช่องทางการสื่อสาร

ผู้สื่อสารเลือกสื่อสารผ่านช่องทางการสื่อสารและสื่อต่าง ๆ คือ 1) สื่อบุคคล 2) สื่อเฉพาะกิจ เช่น ใบปลิว ป้ายข้อความ และภาพเรื่ออารมณ์ให้ผู้รับสารต้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครอง 3) สื่อกิจกรรม คือ การพูดรณรงค์บนเวทีต่าง ๆ ในระดับชุมชน เช่น การประชุม ประจำเดือนของแต่ละหมู่บ้าน งานวันเด็ก งานกีฬา อบต. เป็นต้น 4) สื่ออินเทอร์เน็ต ได้แก่ เฟซบุ๊ก องค์กรการบริหารส่วนตำบล ไลน์กลุ่มผู้นำชุมชน

1.4 ผู้รับสาร

ประชาชนมีการชักชวนกันแบบปากต่อปากและผ่านช่องทางสังคมออนไลน์ให้เข้าร่วม แสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยประชาชนได้แสดงความคิดเห็นต่อประเภทของสื่อ และช่องทางที่ทำให้เกิดการรับรู้ เป็นที่สร้างความสนใจและทำให้เข้าใจสาร ได้ชัดเจนมากที่สุดก็คือ สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ สื่อกิจกรรม และสื่อออนไลน์ตามลำดับ ซึ่งจากปฏิกริยาตอบรับการสื่อสารนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่าย และเพื่อเป็นการสร้างความตระหนักรู้และจิตสำนึกที่ดีต่อการมีส่วนร่วม

2. รูปแบบการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร มี 3 รูปแบบ ได้แก่

2.1 การรับฟังความคิดเห็นผ่านสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

2.2 การประชุมประชาคม

2.3 การเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อ

3. แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร มี 5 แนวทาง ดังนี้

3.1 แนวทางในการพัฒนาการสื่อสารด้านบุคคล ผู้รับสาร ผู้ส่งสาร

แนวทางในการพัฒนาการสื่อสารด้านบุคคล สามารถพัฒนาได้ดังนี้ การจัดระบบในการอบรมสอนงานบุคลากรใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร และนอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงด้าน

อารมณ์ ความรู้สึก และสัมพันธภาพในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้วยเพื่อช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานมีทัศนคติที่ดีต่อกันและมีทัศนคติที่ดีในการสื่อสาร

3.2 แนวทางในการพัฒนาการสื่อสารด้านข้อมูลข่าวสาร

การพัฒนาการสื่อสารด้านข้อมูลข่าวสาร สามารถพัฒนาได้ดังนี้ ผู้ส่งสารควรเลือกใช้สารที่เหมาะสมกับสารและผู้รับสาร เลือกใช้คำพูด หรือระดับภาษาที่เหมาะสมกับผู้รับสาร ใช้คำพูดที่เข้าใจได้ง่าย เลือกใช้สารที่ถูกต้อง ชัดเจน ไม่

3.3 แนวทางในการพัฒนาการสื่อสารด้านช่องทางการสื่อสาร

หน่วยงานควรต้องจัดระบบช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย โดยเฉพาะการสื่อสารแบบสองทางที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีโอกาสได้โต้ตอบกัน

3.4 แนวทางในการพัฒนาการสื่อสารด้านสภาพแวดล้อมในการสื่อสาร

โดยมีแนวทางในการพัฒนา คือ ผู้บริหารและองค์กรจัดหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการสื่อสารที่ต้องใช้พื้นที่ในการสื่อสาร ซึ่งอาจเป็นบริเวณศาลาประชาชนหรือบ้านของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ที่มีลักษณะหลบออกไปจากชุมชนหากไม่สามารถมีสถานที่ตามข้อข้างต้นแล้ว ควรเลือกช่วงเวลาที่ไม่ใช่เสียงรบกวน

3.5 แนวทางในการพัฒนาการสื่อสารในเชิงนโยบายขององค์กร

แนวทางพัฒนาการสื่อสารที่เกิดจากการวางนโยบายขององค์กรนั้นต้องแก้ไขอย่างเป็นระบบทั้งองค์กรในด้านต่าง ๆ โดยเพิ่มบุคลากรและจัดอัตรากำลังให้เหมาะสม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดอัตรากำลังให้เพียงพอในการปฏิบัติงานมีความคล่องตัว รวดเร็ว และลดโอกาสเกิดความผิดพลาดในการสื่อสารข้อมูล เนื่องจากความเร่งรีบในการปฏิบัติงาน และปรับระบบการสื่อสารให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานทุกหมู่บ้าน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้ กระบวนการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาตำบลโพธิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ในด้านผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้รับสารในกลุ่มที่ 1 ที่เป็นตัวแทนหน่วยงาน อบต. ได้แก่ นายกฯ รองนายกฯ ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล ฝ่ายประชาสัมพันธ์องค์การบริหารส่วนตำบล และ ส.อบต. ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่กว้างที่สุดของระดับตำบล นั่นคือ ส.อบต. ผู้ใหญ่บ้าน อสม. บุคลากรในสถานศึกษา และผู้นำทางศาสนา ด้วยการส่งหนังสือแจ้งหรือหนังสือเชิญประชุม ส่วนประชาชนทั่วไป ผู้ส่งสารจะมีโอกาสพบปะผ่านการปราศรัยในงานพิธี ป้ายกลางแจ้งและเสียงตามสาย ในกลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ส่งสารที่เป็นหัวหน้ากลุ่ม องค์กร หน่วยงาน ได้แก่

ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ประธานกลุ่มอาชีพ และผู้นำทางศาสนาและประชาชนในพื้นที่ โดยผู้ส่งสารกลุ่มนี้มีเป้าหมายผู้รับสาร คือ บุคคลที่สังกัดในองค์กรของตนเอง โดยจะมีการแจ้งสารผ่านการประชุมหรือผ่านกลุ่มไลน์ สอดคล้องกับแนวคิดของกฤษณา ภูเสถร์ (2553) ที่ได้จำแนกกระบวนการหรือการไหลของข่าวสาร เป็น 2 ประเภท คือ 1) การสื่อสารทางเดียว คือการสื่อสารที่ข่าวสารถูกส่งจากผู้ส่งไปยังผู้รับในทิศทางเดียว โดยไม่มีการตอบโต้กลับจากฝ่ายผู้รับ ดังงานวิจัยนี้ เมื่อผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ออกหนังสือขอความร่วมมือให้ปฏิบัติตาม เช่นให้ประชาชนไปติดต่อชำระค่าเก็บขยะรายเดือน หรือให้ร้านค้าชำระค่าภาษีรายปี เป็นต้น 2) การสื่อสารสองทาง คือการสื่อสารที่มีการส่งข่าวสารตอบกลับไปมาระหว่างผู้สื่อสาร ดังงานวิจัยนี้ที่ผู้ส่งสารระดับหัวหน้าหน่วยงานต้องชี้แจงแก่คนในปกครองให้เข้าใจ เกิดการสอบถามโต้ตอบในเนื้อหาของสารนั้น โดยการพบปะพูดคุยกัน การพูดโทรศัพท์ การออกคำสั่งหรือมอบหมายงานโดยฝ่ายรับมีโอกาสแสดงความคิดเห็น การสื่อสารแบบนี้จึงมีโอกาสประสบความสำเร็จได้มากกว่า แต่ถ้าเรื่องราวที่จะสื่อสารเป็นเรื่องง่ายอาจทำให้เสียเวลาโดยไม่จำเป็น

ผู้ส่งสารทั้ง 2 กลุ่ม มีการรับเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชนเพื่อส่งต่อไปยังผู้รับผิดชอบต่อไป ตลอดจนเร่งรัดติดตาม และแจ้งให้ประชาชนทราบความคืบหน้าเองหรือเมื่อถูกทวงถาม สอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑล เอกอดุลย์พันธ์ (2553) ได้ศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาตลาดน้ำตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า แนวทางพัฒนาผู้ส่งสารนั้นจะต้องสามารถรับเรื่องราวร้องทุกข์และแก้ไขปัญหาให้ประชาชนได้ในระดับหนึ่ง และสามารถเป็นผู้ประสานหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความช่วยเหลือได้ในทุกครั้ง และต้องมีการแจ้งผลความคืบหน้าแก่ประชาชนแม้ไม่ถูกทวงถาม

ผู้ส่งสารทั้งสองกลุ่มมีความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ทางการสื่อสารเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนร้องทุกข์ผ่าน ส.อบต. และผู้นำชุมชน เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาอย่างทันการณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมล เข้มนาจิตร์ (2557) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสำคัญมากในการติดต่อประสานงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ รับฟังความคิดเห็น และขอความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ของตนเองและผลการวิจัยนี้ระบุอีกว่าผู้ส่งสารเป็นผู้มีความสามารถทางวัจนภาษา สามารถสื่อสารกับสังคมตามหน้าที่ได้ดีเกิดความเข้าใจ และช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ และใช้ภาษาเขียน ผ่านหนังสือราชการ และมีความสามารถทางอวัจนภาษา คือ ผู้ส่งสารมีการเคลื่อนไหวของมืออย่างเป็นธรรมชาติ การกวาดสายตาให้แก่ผู้ฟังโดยทั่วถึงกันจากการปราศรัยในงานพิธีต่าง ๆ เพื่อแจ้งข่าวสารต่อสาธารณชน รวมถึงใช้วัชตภาษา ได้ดี กล่าวคือมีการแต่งกายอย่างเรียบร้อยในการออกพบปะผู้คน

แต่ละครั้ง ถึงแม้บางครั้งจะดูเก่าไปบ้างแต่ก็สะท้อนถึงความพอเพียง พอประมาณตน ส่วนในด้านปรีชา
พบว่าผู้ส่งสารมีการเน้นน้ำเสียง และส่งเสียงสุภาพ อ่อนน้อมน่าฟังใน ช่วงปราศรัยในงานพิธีต่าง

ในด้านสาร ผู้ส่งสารได้ทำการเผยแพร่ความรู้ โดยชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน
คือ คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น การสร้างฉันทามติ เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม การคาดการณ์
ความต้องการของสาธารณชน การพัฒนาภาคประชาสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ กาญจนา แก้วเทพ (2549)
ได้อธิบายว่า การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมโดยมีการเปิดโอกาสให้ชุมชน ได้แสดงความเป็นชุมชน ซึ่งต้องมาจากการ
สร้างความรู้สึกร่วมกันเพื่อเป็นการช่วยเสริมพลังความมั่นใจให้แก่ผู้สื่อสารได้ และเมื่อประชาชนเกิดการ
รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ สิ่งตามมาคือ ประสบการณ์ ทุกคนเกิดการกลั่นกรองกระบวนการ ทางความคิด นำ
ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับมาร่วมประชุมหารือกัน ร่วมคิด ร่วมวางแผนและนำเสนอมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการ
สื่อสารอันเกิดจากความคิดและความต้องการของตนเอง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นเป็นเพียงที่ปรึกษาและชี้แนะ
แนวทางไม่ให้ประเด็นนอกกรอบปัญหาและให้การสนับสนุน

ในด้านช่องทางการสื่อสาร ผู้สื่อสารเลือกสื่อสารผ่านช่องทางการสื่อสารและสื่อต่าง ๆ คือ 1) สื่อบุคคล
2) สื่อเฉพาะกิจ เช่น ใบปลิว ป้ายข้อความ และภาพร้านอาหารให้ผู้รับสารต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองการ
ปกครอง 3) สื่อกิจกรรม คือ การพุดรณรงค์บนเวทีต่าง ๆ ในระดับชุมชน เช่น การประชุมประจำเดือนของแต่ละ
หมู่บ้าน งานวันเด็ก งานกีฬา อบต. เป็นต้น 4) สื่ออินเทอร์เน็ต ได้แก่ เฟซบุ๊ก องค์กรบริหารส่วนตำบล ไลน์
กลุ่มผู้นำชุมชนสอดคล้องกับแนวคิดของทรงยุทธ ดันวัน (2552) และวิศาล ศรีมหาโร (2556) ที่เห็นพ้องกันว่า
ช่องทางที่จะทำให้ประชาชนสนใจในการมีส่วนร่วมกับการเมืองการปกครองนั้นจะต้องสื่อสารให้ได้หลาย
ช่องทาง ทั้งสื่อบุคคลที่ต้องมีทักษะในการสื่อสารและดูเป็นมิตรน่าเชื่อถือศรัทธา การใช้ป้ายโฆษณา สื่อ
กิจกรรมร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่องและสื่อใหม่ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

ในด้านผู้รับสาร ในที่นี้คือประชาชนในพื้นที่ตำบลนาโพธิ์ มีปฏิกิริยาตอบรับเกิดขึ้น คือมีการขยาย
เครือข่ายความร่วมมือจากคนในชุมชนมากขึ้น โดยพบว่า ประชาชนมีการชักชวนกันแบบปากต่อปากและผ่าน
ช่องทางสังคมออนไลน์ให้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้ผู้นำท้องถิ่นไปปรับใช้และ
กำหนดเป็นนโยบายการพัฒนาต่อไป โดยประชาชนได้แสดงความคิดเห็นต่อประเภทของสื่อ และช่องทางที่ทำให้
ให้เกิดการรับรู้ เป็นที่สร้างความสนใจและทำให้เข้าใจสาร ได้ชัดเจนมากที่สุดก็คือ สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ สื่อ
กิจกรรม และสื่อออนไลน์ตามลำดับ ซึ่งจากปฏิกิริยาตอบรับการสื่อสารนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันของทุก
ฝ่าย และเพื่อเป็นการสร้างความตระหนักรู้และจิตสำนึกที่ดีต่อการมีส่วนร่วมสอดคล้องกับงานวิจัยของ
รัตติกาล สิทธิพันธุ์ (2552) และศรีลัดดา อุทัยรัตน์ (2555) พบว่าเมื่อประชาชนมีความเข้าใจในบทบาททาง
การเมืองภาคประชาชนแล้ว ประชาชนจะแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่รัฐเตรียมไว้ให้ แต่ต้องแสดง
ถึงความจริงใจและจริงจังในการรับฟังความคิดเห็นนั้น ๆ ของประชาชน

รูปแบบการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาตำบลนาโพธิ์ ในด้านการรับฟังความคิดเห็นผ่านสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ มีการสื่อสารระหว่างบุคคลต่อบุคคลเกี่ยวกับข้อร้องเรียนในปัญหาการเก็บขยะล่าช้า ปัญหาพนักงานทำความสะอาดไม่ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ไม่เรียบร้อย หลอดไฟส่องสว่างตามถนนเสีย เป็นต้น โดยเป็นการสื่อสารเมื่อพบเจอกับ สอบต.ตามท้องถนน หรือเจอกันโดยบังเอิญ หรือสื่อสารผ่านคนใกล้ชิด สอบต. เช่น ภรรยา ลูก พ่อ แม่ ญาติ ของ สอบต. โดยจากงานวิจัยของ นิศากร ไพบูลย์สิน (2555) กล่าวเกี่ยวกับพฤติกรรมการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในกรุงเทพมหานครพบว่า ประชาชนจะเต็มใจเข้าร่วมหรือสื่อสารกับนักการเมืองที่เข้าถึงประชาชน ด้วยการพบเจอกับประชาชนบ่อย ๆ และนักการเมืองผู้นั้นเมื่อรับข้อมูลจากประชาชนแล้ว จากนั้นเกิดการส่งต่อข้อมูลทันที ในด้านการประชุมประชาคมการประชุมประชาคมมีความสำคัญเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นการสำรวจความต้องการของประชาชนเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาข้อเท็จจริงในพื้นที่ และความต้องการในการพัฒนารวมถึงพิจารณาข้อเสนอโครงการชุมชน คัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญโครงการชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการและสภาพปัญหาของพื้นที่มากที่สุด ซึ่งมีรูปแบบการประชุมประชาคมในด้านผู้รับผิดชอบซึ่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาจมอบหมายให้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ชุมชน หรือตำบล สอดคล้องกับแนวคิดของ สุชาติ แสงดวงดี (2557) ที่กล่าวว่าการไม่พอใจทางการเมืองหรือรัฐบาล จนมีเหตุชุมนุมทั้งสนับสนุนและคัดค้าน ซึ่งการชุมนุมทางการเมืองนั้นมักเกิดขึ้นเมื่อการต่อรองกับรัฐบาลด้วยการเจรจาไม่ประสบผลสำเร็จ ส่วนใหญ่จะเริ่มจากความไม่พอใจการกระทำของรัฐบาลที่ไม่สามารถตอบสนองการเรียกร้องหรือความต้องการของประชาชนได้ ในด้านการเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อ เนื่องจากประชาชนมีลักษณะการกระจายที่อยู่ทั่วพื้นที่ตำบล มีความแตกต่างของด้านอายุ ความรู้ ทัศนคติ รูปแบบการสื่อสารจึงมีหลายช่องทาง คือ การสื่อสารโดยทางวาจา เป็นการสื่อสารโดยตรงระหว่างบุคคลต่อบุคคลใช้ในกรณีที่มีการสื่อสารจากผู้ส่งสารไปตามลำลำชั้นสายบังคับบัญชา คือ จากนายกฯ ไปสู่นายกฯ ปลัดฯ หัวหน้าแผนก สอบต. และสู่ชาวบ้าน หรือการส่งสารข้ามสายงาน คือ เริ่มจากนายกฯ สู่อำเภอบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ หลังจากนั้นหน่วยงานต่าง ๆ ก็จะสื่อสารกับคนในการปกครองของตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ วิศาล ศรีมหาโร (2556) ที่กล่าวว่าการสื่อสารประชาชนควรเป็นแบบการสื่อสารสองทางเพื่อให้เกิดการย้อนกลับของข้อมูลเพื่อเจ้าหน้าที่รัฐจะใช้ในการวางแผนกำหนดนโยบายต่อไป นอกจากนี้ก็มีการสื่อสารผ่านอีเมลด้วย ซึ่งเหมาะแก่การส่งข้อมูลที่มีขนาดใหญ่สามารถพิมพ์ออกด้วยเครื่องพิมพ์ได้

แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาตำบลนาโพธิ์ อำเภอ กุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ในด้านแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารด้านบุคคล ผู้รับสาร ผู้ส่งสาร ได้แก่ การ

จัดระบบในการอบรมและการสอนงานที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ มาลัยพวง (2550) ที่ทำการศึกษา เรื่องกระบวนการติดต่อสื่อสารของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่กลุ่ม ตัวอย่างเห็นว่าปัญหาการติดต่อสื่อสารสามารถแก้ไขได้ด้วยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ทุกคนได้มีความรู้เพิ่มขึ้นในระดับที่ใกล้เคียงกัน และบุคลากรในหน่วยงานควรมีส่วนร่วมการออกแบบระบบการสื่อสารภายในองค์กรด้วย ในด้านแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารด้านข้อมูลข่าวสาร โดยบุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารควรเลือกใช้สารที่เหมาะสมกับข้อมูลและผู้รับสาร โดยการเลือกใช้คำพูด หรือระดับภาษาที่เหมาะสมกับผู้รับสาร สอดคล้องกับงานวิจัย เรื่องปัญหาและอุปสรรคทางการสื่อสารภายในองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรสาขาการณศึกษา ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ของ สุนทรีภรณ์ จันทวิชชัย (2555) ที่มีผลการศึกษาว่าวิธีแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสารนั้น ทางหน่วยงานจะต้องมีสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้เพียงพอต่อการใช้งานตลอด 24 ชั่วโมง ในด้านแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารด้านสภาพแวดล้อมในการสื่อสาร เนื่องจากพื้นที่ทำการสื่อสารกับประชาชนมีพื้นที่ในหมู่บ้านแต่ละแห่ง ซึ่งแต่ละแห่งก็มีข้อจำกัดหรือมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทำให้ประสิทธิภาพการสื่อสารที่แตกต่างกัน ซึ่งแนวทางในการพัฒนา คือ ควรจัดหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการสื่อสารที่ต้องใช้พื้นที่ในการสื่อสาร ซึ่งอาจเป็นบริเวณศาลาประชาชนหรือบ้านของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านที่มีลักษณะหลบออกไปจากชุมชน หรือหากไม่สามารถมีสถานที่ตามข้อข้างต้นแล้ว ควรเลือกช่วงเวลาที่ไม่มีความเสี่ยงรบกวนซึ่งสอดคล้องกับคู่มือการปฏิบัติงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ.2548 ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ระบุว่าเจ้าหน้าที่จัดเวทีประชุมประชาคมระดับหมู่บ้านหรือตำบลจะต้องเลือกสถานที่ที่ไม่มีรถยนต์พาหนะสัญจรไปมาและมีเสียงอีกที่กั้นกั้นระบอบต่อการจัดเวทีนั้น ในด้านแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารในเชิงนโยบายขององค์กรควรมีการวางนโยบายขององค์กรในด้านต่าง ๆ คือ เพิ่มบุคลากรและจัดอัตรากำลังให้เหมาะสม และปรับระบบการสื่อสารให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานทุกหมู่บ้านผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ด้วยการจัดวางระบบสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ต้องจัดให้มีการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อความร่วมมือในการกำหนดนโยบายพัฒนาตำบลทั้งวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้นำไปปรับปรุงงานด้านการสื่อสารขององค์กร

1.2 องค์กรต้องกำหนดให้แต่ละแผนกทำแผนประชาสัมพันธ์แผนกของตนในทุกเดือน หรือตามความเหมาะสม และจัดผู้ดูแลให้สามารถเผยแพร่ไปสู่สาธารณชนด้วย

1.3 องค์กรควรมีช่องทางการสื่อสารภายในองค์กรให้กว้างมากขึ้น มีช่องทางการสื่อสาร การร้องเรียน ร้องทุกข์ในประเด็นที่เป็นปัญหา เช่น อาจมีช่องทาง Hotline ให้กับบุคลากรและ ประชาชน จะช่วยให้บุคลากรและประชาชนอยากที่จะทำการสื่อสารหรือแจ้งข่าวสารมากขึ้น

1.4 องค์กรควรจัดให้มีการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เพื่อลดช่องว่างระหว่าง องค์กรกับประชาชน ลดช่องว่างระหว่างหัวหน้างานกับลูกน้อง และผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชา เช่น กิจกรรม บำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน กิจกรรมระหว่างหน่วยงาน องค์กรในการออกไปทำ กิจกรรมร่วมกัน กีฬา กิจกรรมการออกกำลังกาย การปลูกป่า เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการสื่อสารการมีส่วนร่วมภายในองค์การบริหารส่วนตำบลในการ ปฏิบัติงานด้านโครงการบริการประชาชน

2.2 ควรมีการศึกษาการสื่อสารการมีส่วนร่วมของหน่วยงานอื่น เพื่อนำมาเปรียบเทียบ และหาความแตกต่าง

2.3 ควรศึกษาการสื่อสารการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของหน่วยงานเอกชนเพื่อ เปรียบเทียบและหาความแตกต่างกับหน่วยงานภาครัฐ

เอกสารอ้างอิง (References)

กมล เข็มนาจิตร์ (2557) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์” วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี ปีที่ 8 ฉบับที่ 17.

กาญจนา แก้วเทพ (2543) “สื่อเพื่อชุมชนการประมวลองค์ความรู้” กรุงเทพฯ สำนักงานกองทุน สนับสนุน-การวิจัย (สกว.).

จุฑารัตน์ มาลัยพวง (2550) “การศึกษาปัญหาการติดต่อสื่อสารของบุคลากรมหาวิทยาลัย มหาสารคาม” รายงานการค้นคว้าอิสระ รม.ม (นโยบายสาธารณะ) มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.

ทองศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ และคนอื่นๆ (2534) การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ บพิธ การพิมพ์

นิศากร ไพบูลย์สิน (2555) “พฤติกรรมสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.

มณฑล เอกอัครราชทูต (2553) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา : ตลาดน้ำตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

รัตติกาล สิทธิพันธุ์ (2552) “การสื่อสารกับการสร้างการมีส่วนร่วมและการจัดการ ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล : กรณีศึกษาชุมชนบ้านขุนสมุทรจีน จังหวัดสมุทรปราการ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิศาล ศรีมหาโร (2556) สังคมวิทยาการเมืองการปกครอง พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์.

ศรีลัดดา อุทัยรัตน์ (2555) “การสื่อสารและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาถ้ำค้างคาว วัดเขาช่องพราน ต.เตาปูน จ.ราชบุรี” มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ [เว็บไซต์] สืบค้นจาก <http://www.nesac.go.th/office/index.php/subcommittee-area> เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2562.

สุชาดา แสงดวงดี เยวภา บัวเวช และมาริษา สุจิตวนิช (2557) “รูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนแนวคิดการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

สุนทรภรณ์ จันทรวิชัย (2555) “ปัญหาและอุปสรรคทางการสื่อสารภายในองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสาขา : กรณีศึกษาธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน สาขาการจัดการการสื่อสารองค์กร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ [เว็บไซต์] สืบค้นจาก https://www.nesdb.go.th/main.php?filename=develop_issue เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2562.